

סוף זמן קרי"ש

עש"ק תבא
9:08

עש"ק נצבים 9:11

מאן דלא קרי קרי"ש בענתיה
בגדיו הוא כל ההוא יומא
(הרמב"ם הלכות שבת 1:1)

בי"ה

מבמעינינו התאחדותנו

י"ט ע"י: התאחדות אברכים דקה"ל ימב לב דסאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

שיעור השבוע

חברת יסודי התורה

פרשת תבא

מ"ם ביצה כה: עד כו:

פרשת נצבים

מ"ם ביצה כה: עד ל.

תנ"א וא מן ליעם רב"י נחוראי
(ואו רבא אבאי לטבטינאין אין ארבעת חזקין)
מוברי רבינו שליט"א בסיום ספר קידושין

שנה י' גליון מ"ה (תל"ו)

תבא

י"ט אלול תשס"ח

עושה כבודתו של הקב"ה

עשיתי ככל אשר צויתני. שמחתי ושימחתי בו. (רש"י)
לכאורה האין מרומם דבר זה בהכתוב שלפנינו. ונראה דאמרו רז"ל (ברכות ה.) דבכל מקום המוכר עצב והקונה שמח, אבל במתן תורה היה הקב"ה המוכר שמח וגם שימח את ישראל. וזה שאמרו, עשיתי ככל אשר צויתני, שעשיתי עכשיו כמו שעשית אתה הקב"ה בעת צויתני את המצוות במתן תורה, והיינו ששמחתי ושימחתי את אחרים בו, כשם שהקב"ה בנתינתו את התורה שמח ושימח את אחרים.

הקב"ה גוזר וצדיק מבטל

והיה אם לא תשמע בקול ד' אלקיך לשמור לעשות כו' ובאו עליך כל הקללות האלה והשיגוך. אפשר לומר על דרך היפוך הקללות לברכות כדאיתא בספרים, על פי שהבאתי לעיל בשם אדמו"ר ז"ל ועתה לא כן נתן ד' אלקיך שהקב"ה נתן לישראל הכח לומר לא כן רק שיתהפך לברכה. וזה הפירוש כאן והיה, כל מקום שנאמר והיה לשון שמחה היינו שיהיה שמחה בעלנינו ובתחתונים, אם ל"א תשמע בקול ד' אלקיך, היינו אם תבין (כי תשמע הוא לשון הנבנה), בקול ד' אלקיך שאומר לך שיהיה הכח בידך לומר ל"א כן יהיה רק טובה, לשמור לעשות היינו שעל ידי זה תשמור ותעשה ציוויך לברכה, ואז כיון שתאמר כן ותראה פירושן שהמה ברכות ובאו עליך כל הקללות כו', היינו כיון שיהיה ברכות לכן יבואו עליך והשיגוך כי ברכות המה, כדאיתא במדרש (דב"ר ז, ד) אמר הקב"ה אם שמעתם מצותי אוי אשמע תפלתך ויתהפכו לטוב לך, עיין שם ואפשר לומר על דרך זה לברכה והכתוב יכבה ד' בשחק מצרים כו' אשר לא תוכל להרפא. היינו אם התאמר שלא יהיה כן, אז תוכל להרפא.

שכר המענג את השבת

תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל. ברמב"ם (הלכות שבת, פרק ל) כתוב בדעה ענג שבת "לכבד ולענג השבת במאכל במשחה ובכסות נקדה, לאכול בשר ולשתות יין, לתקן תבשיל שמן ביותר, ומשקה מברסם לשבת, הכל לפי ממונו של אדם, וכל המרבה בהוצאת שבת ובתקון מאכלים רבים טובים הרי זה משובח, ואמרו חז"ל אשר נענגו ישראל בתוכחה לפי שלא ענגו את השבת". ורמז לדבר בכתוב זה: 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל', אותיות "אשר", תחת א' - ב', תחת ש' - ת', ותחת ר' - ש', והיינו אותיות שבת הבאות תחת אותיות אשר. והו' 'תחת אשר', האותיות שהן תחת "אשר", והיינו שבת, 'לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל', כל שבת כבודתה את שבת בשמחה ובטוב לבב, כי מצות ענג שבת מקרבת את הגאולה.

כולם יהיו נושעים בזכותך

פרי אדמך וכל יגיעך יאכל עם אשר לא ידעת והיות רק עשוק ורוצח כל הימים. יש לרמוז על פי אמרו רז"ל (ברכות יז:) כל העולם ניוון בשביל חנינא בני חזוניא בני דל בקב חרובין, ופירשו בספרים מחמת כי חנינא בני דל בקב חרובין, והצדיק מסתפק עצמו במיעוט וסובל יסורין, על ידי זה ניוון [העולם] בכותו. והנה אמרו חז"ל (ב"ר ל"ט ז) בפסוק ונברכו כל משפחות האדמה, אפילו ספינה המטרופת בים ניצולת בכות אברהם, ואפילו עבדים שאמרו אלהי אברהם ענגי, הוא נענה.

זהו פרי אדמתך וכל יגיעך, היינו שכר מעשיך הטובים, יאכל עם אשר לא ידעת, היינו אפילו עבדים, כי יהא נשע בכותך, והיות רק עשוק ורוצח כל הימים, היינו כגיל, מחמת שהצדיק הוא עשוק ורוצח, ודי לו בקב חרובין לבד, על ידי זה כל העולם ניצולים בכות מעשי הטובים.

אמרו נעם

דומה כמי שאין לו אלקי

ולא תסור וגו' ימין ושמאלו ללכת אחרי אלהים אחרים לעבדם. נראה לפרש הלשון ימין ושמאל, דאיתא בגמרא (כתובות קי:) דכל הדר בחוץ לארץ דומה לו כמי שאין לו אלקי, ורק הדר בא"י דומה לו כמי שיש לו אלקי. והנה בפרשת חיי שרה כתוב שאמר אליעזר ואם לא הגידו לי ואפנה על ימין או על שמאל, ופירש רש"י ימין זה שיטמאל ושמאל זה עמון ומואב. וזה שאמר הכתוב, לא תסור וגו' ימין ושמאל, שלא תלך לדור לחוץ לארץ ימין לצד הישמעאלים או שמאל לצד עמון ומואב, ללכת אחרי אלהים אחרים לעבדם, שהרי זה נחשב כמי שאין לו אלקי אלא הולך אחר אלהים אחרים.

תפארת היתקן

שמחה של מצוה

בבעל הטורים (ר"פ ז) טרח לדרוש סמוכין מסוף פרשה הקודמת שמסיים בענין מחיית עמלק, לתחילת פרשה זו והיה כי תבא אל הארץ. ואף אנו נימא ביה מילתא. וז"ל הדנה מודעת זאת מפי ספרים וטופרים גודל ערך ומעלת שמחה של מצוה, ומבואר בכתבי האר"י ז"ל (שער המצוות בהקדמה) שעיקר העבודה בתורה ומצוות הוא השמחה של מצוה, כמו שכתוב (דברים כח ג) תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל, וכתב בספר חרדים מה שהשיג שנפתחו לו שערי החכמה ורוח הקודש, בשכר שהיה שמח בעשיית כל מצוה שמחה גדולה לאין תכלית. וכן מפורש יוצא מספרי תלמידי הבעש"ט הקדוש ז"ע שענין השמחה של מצוה הוא יסוד ועיקר גדול בעבודת השי"ת, וכתב בתולדות יעקב יוסף (פ' גנא) שהעצבות הוא מצד הקליפה, והשמחה הוא מצד הקדושה, ובעשות האדם מצות ה' בשמחה גדולה, הוא מכניע כחות הסטרא אחרא, וגובר כח הקדושה מעלה מעלה, עי"ש בדב"ה ק. למינו שהכנעת כח הסטרא אחרא והגברת כח הקדושה הוא על ידי שמחה של מצוה, ולזה הסמיך הכתוב לאחר פרשת עמלק, והיה כי תבא אל הארץ, ואמרו חז"ל (ב"ר פמ"ב ס"ג) אין והיה אלא לשון שמחה, ובא להורות את ישראל כי בבואם לקיים מצוות ה' יתאורו בשמחה רבה, וכדחזינו בהבאת ביכורים שהיה שמחה רבה כמפורש במשנה (ביכורים פ"ג מ"ב), ובדברי הזה יכניעו כחות הסטרא אחרא ויפול שרו של עמלק.

ס"ך משה

ארבעה נסוקים הללו

הרה"ק בעל הנרי אש ז"ע עורר ללמוד ולזכור תמיד פרשה קצרה של שליש ב"פ כי תבוא, את ה' האמרת היום להיות לך לאלקים וכי' וה' האמירך היום להיות לו לעם סגולה כאשר דבר לך, והוסף אמר אפילו בתוך כל הטרידות והדחוקות היו זוכרים ארבע פסוקים הללו ה' העולם מתטהר על ידי זה, וזמן ידוען פארהתן אויף די פייער צו די ירדיים, מש דעהם גאנצען דחוקות, וזמן יזי וולטענען זיך צוגעוונגען די 4 פסוקים וואלט אלעס אנדערש אויסגעווען, 'מען דארף טאנצען פון שמחה אז מנן פארשטייט די פייער פסוקים.

טורי אש אות פ"ב

אוצר הגנוז

סדר הבאת ביכורים בזמן בית המקדש

במשנה (ביכורים פרק ג'), מתאר האיך ה' סדר הבאת ביכורים בזמן שביית המקדש ה' קיים, והועתקוהו כפי שמתואר בספר נפלא סיעתא דשמיא. כיצד מעלין את הביכורים לבית המקדש, כמיש (בא כו-כ) ולקחת מראשית כל פרי האדמה וגו' והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אלקיך לשכן שמו שם.

כל העירות שבמעמד. ענין מעמד הוא שהתקינו נביאים ראשונים שיבררו מישראל אנשים כשרים ויראי חטא שהם יהיו שלוחי כל ישראל לעלות לירושלים ולעמוד בביהמ"ק בזמן שמקריבין קרבנות צבור. והם נקראים אנשי מעמד. וארץ ישראל היתה נחלקת לעשרים וארבעה מעמדות, מעמד אחד לשבוע וכשהשלימו כולם חוזרין תלילה. ועל כל מעמד היה אחד מהם ממונה על כולם והיה נקרא "ראש המעמד". וקאמר כאן התנא שלא היו מעלין ביכורים כל יחיד ויחיד בפני עצמו אלא כל אנשי העיירות השייכות למעמד אחד העלו בכוריהם ביד, משום דכתיב ברב עם הדרת מלך. התקבצו כולם יחד. לעיר של מעמד, התכנסו כולם לעיר שבה דר ראש המעמד.

ולגין ברחובה של עיר, ולא היו נכנסין לבתים. רחובה של עיר הוא מקום רחב בתוך העיר המיוחד לכינוס רבים. האנשים המעלים ביכורים לא היו נכנסים לבתים בכל דרכם לירושלים, מחשש שמא יהיה מת באחד מן הבתים ויטאמו ע"י אהל המת, והם לא ידעו ויטאמו בכוריהם וגם יכנסו לעודה בטומאת הגוף, ומחא"ל טעמא היו גם לנים כולם בידה ברחובה של עיר. ולבקר כשהגיע זמן השכמה, בכל יום בדרכם לביהמ"ק. היה הממונה, הוא ראש המעמד ששל פיו יצאו יובא, אומר לכל העם כדי לזרזם, קומו ונעלה ציון אל ה' אלקינו.

הקדושים, מביאים התאנים והענבים, בני אדם ששדותיהם היו קרובות לירושלים מביאים בכוריהם תאנים וענבים לחים ולא יבשים, מפני שהלחים יפים יותר והיהודי מצוה הוא. ואף על פי שאין פירות לחים מתקיימין זמן רב מ"מ כיון שאין הילוכם לירושלים שווה זמן רב לא יתקלקלו הפירות.

והרתוקים, אותם שהיו רתוקים מירושלים ואם יבאו פירות לחים יש לחוש שיתקלקלו בדרך - מביאים גרוגרות וצמוקים. כלומר התאנים שהפרישו לבכורים היו מיבשים אותן לעשותן גרוגרות וכן הענבים שהפרישו לבכורים נתייבשו לעשותן צמוקים, שהם מתקיימין לזמן מרובה. ולכן היו מביאים בכוריהם עשויים גרוגרות וצמוקים אינ"פ שאינם יפים כל כך כמו פירות לחים.

התנא מתאר האיך היה סדר הילוכן בשמחה רבה ובפומבי (דבמוצהו זו בעינין במיוחד שתהא דרך שמחה מדכתיב בהו וישמחת בכל הטוב וגו' - מהרש"א). השור הולך לפניכם, וקרניו מצפפת זהב. השור הזה לקחו עמכם כדי להקריבו קרבן משמים

כדתנן שבכורים טעונים קרבן. וכל העם שהלכו יחדיו די להם בקרבן אחד ולכן לקחו בשותפות שור שהוא הגדול בבהמות. ולכבודו של הבכורים ציפו קרניו זהב והוליקוהו לפניכם, על ראש השור נתנו עטרה העשויה מנעפי אילן זית. וכדי להודיע שבכורים אינם באים אלא משבעת המינים לכן עטרו את השור בעטרה הנעשית באחד משבעת המינים ומה שבתוכו דוקא בית, לפי שאין בשאר אילנות משבעת המינים אילן נאה ועלה רענן כמו הזית (וכמו שאמר דהמק"ה (תהלים גב) ואני כזית רענן בבית אלהים).

נדבת הרבני הנכבד ר' אלעזר קאללער נ"י לע"נ אביו ר' ישראל אשר ב"ר יקותיאל יו"ט ע"ה נפטר כ"ה אלול

נולד כ"ט כסלו ת"ר לאביו הגה"צ ר' משולם זוסיא אב"ד טאלמיטש זצ"ל נכד הרה"ק הרבי ר' זוסיא מהאניפאלי זצוק"ל, וחתן הרה"ק ר' יעקב ישראל מטשערקאס זצוק"ל. בהיותו כבן שש נתייתם מאמו, ונתגדל על ברכי זקינו הרה"ק מטשערקאס. בהיותו כבן י"ג התארס עם הרבנית רייצא בת הרה"ק מצאנו זצוק"ל. החתונה התקיימה בשנת תרט"ו עיר הוסיאטין. בשנת תרכ"ג הטיל עליו זקינו הק' מטשערקאס על הנהגת עדת ישרון, והתחיל בהנהגת עדתו הק' בעיר הארנסטייפל. עם פטירת זקינו הק', ביי"ג אלול תרל"ו, התקשרו אליו הרבה מחסידיו מטשערקאס, ונתמנה למלאות מקומו בנשיאות ה"מעות ארה"ק" לצדקת רמבע"ה, שהיתה תחת נשיאות זקינו הק' מטשערקאס. בד בבד עם הנהגת עדתו הק', היה מפורסם כאחד מגדולי הפוסקים, והשיב להשאלים בדבר ה' זו הלכה. נלבי"ע במוצ"ש אור לכ"ב אלול תרס"ג. מדברי תורתו נשאר אחריו ברכה, הספר "פלא יועץ" עה"ת ומועדים, שו"ת "עמק שאלה" ע' ד' חלקי שו"ע, "חיבור לטהרה, על הלי טילת ידים והלי מקוואות, "תורי זהב" על הלי רבית, והספר "עמק חכמה" פפראים נאים עה"ת.

סיפר בעל העובדא שהוא היה שותף עם עולמיש יוד (מי שהיה מתנגד היו קורין לו עולמיש יוד), מסחרם היה בבורית [זיין], ובית החרושת [מאבריק] שלהם היה מחוץ לעיר. פעם אחת הלך השותף בהשכמת הבוקר בשעה חמש לבית החרושת. כשנכנס, ראה שאחד העובדים שם תלה עצמו, לא ידע מה לעשות, כי ידע שברוסלאנד אפשר להיגרם מזה פאגראם ח"ו על מאות יהודים, וניגש אל החבל, וחתכה, נפל הנכרי לתוך הבהמות נבלות שהיו מונחים שם, ונשבץ שמלביה לפומיה לא יגלה מעשה הנ"ל, וחשב שלא יתוודע המעשה.

אחר כמה ימים קיבלו השותפים הזמנה, היות שהנכרי הנ"ל עבד אצלם שלש שנים, והוריו אינם יודעים איפה הוא, על כן נפל החשד עליהם, וצריכין לברר שהם אינם אשמים בדבר. הלך השותף החסיד להרה"ק מהארנסטייפל וסיפר לו המעשה, אמר לו הרה"ק, הלא כמדומה לי שיש לך שותף, יבא גם הוא אלי. החסיד ידע שהשותף לא ירצה לבוא, אבל התחיל לפתותו שיבוא, אבל לא רצה בשום אופן, עד שאמר לו, הלא הרבה אנשים באים אל הרה"ק ויש לו ידיעות בכל הענינים [עפ"ארוג] אולי יעלה בדעתו עצה לשהי, ובה הכריע אותו שיבוא, והגיע יחד עם שותפו החסיד אל הרה"ק מהארנסטייפל. אמר להם הרה"ק, הלא שכתם אדוואקאט מעיר קיוב וגם המשפט יהי בקיוב, ובקיוב יש יריד גודל (מדי חמשה שבועות תהי שם יריד), ואל היריד באים מיליאנען אנשים ומוכרים שם עבדים ושפחות ובית וקרקות, בין כל כך הרבה אנשים, אפשר שיגיע גם הנכרי הזה, ויקראו להשוטר [פאליציאנט] והוא יש לו הניירות [דאקומענטן] שלו, ויראו שהוא חי.

השותף המתנגד הנ"ל, שידע שהנכרי מת ולא היה יכול לללות מחמת השבועה, וכאן שומע דיבורים אלו מהרה"ק, נתרזג מאד, ירק על הקרקע לשמע דברי הרה"ק, וברח מביטו של הרה"ק. רץ אחריו השותף החסיד, אבל הוא לא רצה לדבר עמו. על כל פנים, השותף לא רצה לנסוע לקיוב על יום היריד, אבל נסע עם השותף החסיד לקיוב בשביל עניני המשפט, ולמעשה היה אז יריד, והיו שם הרבה אנשים למאד, והם היו אחוזים יוד ביד חבירו שלא יאבדו זה מזה בין אנשים רבים כל כך.

פתאום ראה השותף המתנגד את הנכרי, וצעק, יעזאזק! ונתעלע על אתר. שאל השותף החסיד את הנכרי,

היקולא דידיקיא

הגה"ק ר' מרדכי דוב מהארנסטייפל זצ"ל
כ"ב אלול שנת תרס"ג לפ"ק

יעשאק, איפה היית? ענה לו הנכרי, שאינו רוצה לדור ביחד עם הוריו, ותקע החסיד [נר האט געגעבן א פיין] בפיו וניגשו אליו שני שוטרים, ושאלו להנכרי מה עמו, אמר להם שהתקוטט [נר איז צוקריגט] עם הוריו ואינו רוצה לדור עמם, והרי היו להשוטרים הניירות [דאקומענטן] וראו מי הוא, וממילא נפטרו השותפים אחר כך מכל המשפט.

כשתעלף המתנגד הנ"ל שפכו עליו מים ועוררוהו מהתעלפותו, והובילוהו לבית החולים, והיה חולה ז' חדשים, מגודל הבהלה הפתאומית, [שאק]. אחר כך רצה המתנגד ללכת אל הרה"ק כדי לפייסו על שירק בפניו על דיבוריו הקדושים, והלך אליו עם השותף החסיד. כשנכנסו אל הרה"ק, אמר, מיזאל האבן אזא קנאפע אמונה, אזא קנאפע אמונה, פארוואס זאל מען נישט גלייבן, אז ווען ס'יקען זיין א פאגראם אויף הונדערטער יודע, קען מען אפילו מיט א קאפיטל תהלים ברענגען א רוח אויף צען, פופצן מינט (היינו בפרט לזמן קצר כזה). המתנגד, הוא נשאר קאלקע, היה הולך עם מקלות (כנראה מחמת שירק לפני הרה"ק) בנו כבר היה חסיד. (שיח זקנים)

כל בני הרה"ק ר' אהרן מטשערנאביל זצ"ל התנגדו להרה"ק ר' מאטאלע מהארנסטייפל, משום שהניח באדמורו"ת כשעדיין היה אברך ודודו זקינו הרה"ק ר' אהרן היה רבי. וסיפר מהרי"ד מבעלזא זי"ע, חותני (הרה"ק ר' ישעי' זושא זצ"ל בן הרה"ק ר"א מטשערנאביל) הי' ראש המתנגדים. והנה מנהגו של הרה"ק ר' אהרן היה, שלפני חג הסוכות הביאו לו אתרוגים ולולבים, והיה מחלק לכל אחד מבניו אתרוג ולולב. פעם לא הזדמן להרה"ק מהארנסטייפל אתרוג ולולב, שלח שליח להרה"ק ר' אהרן, שישלח לו אתרוג ולולב. השליח הגיע לטשערנאביל ואמר להרה"ק סיבת בואו, וזה היה כבר לאחר שחילק הרה"ק ר' אהרן לכל אחד מבניו אתרוג ולולב. ציוה הרה"ק ר' אהרן שיחזירו אליו כל אחד לולבו ואתרוגו, ונתנם להשליח ואמר לו, קח אתך כל הלולבים והאתרוגים, והרבי שלך יבחר לעצמו איזה אתרוג ולולב שירצה.

חרה הדבר לבני הרה"ק מטשערנאביל. אמר להם אביהם הרה"ק ר' אהרן, כנותן טעם מדוע עשה כני"ל, דער יונגעראמן (הרה"ק מהאנסטייפל) מאכט שיין א ברכה.

וסיים הרה"ק מהרי"ד, אייני זקוק להגיד לך [איך שפאר דיר איין צו זאגן] באיזה אתרוג ולולב בחר לו הרה"ק ר' מאטאלע, בחר באתרוג ובלולב שניתנו תחילה לחותני (שהיה ראש מתנגדיו).

עוד סיפר, לוקיני הרה"ק ר' לייבעלע זצ"ל נולדה בת בתחילה. פעם שאל אותו אביו הרה"ק ר' מאטאלע, מה שלום בתך יחידתך [וואס מאכט דיין בת יחידקע], ואמר ר' לייבעלע אחר כך, כבר ידעתי שעוד בת לא תולד אצלי. וכן היה, שנודלו לו עוד חמש בנים], ותו לא.

פעם בעת שזקנתי היתה מעוברת, והזקקה לנסוע לעיר אחרת, שאלה את חותנה איזה שם תקרא להבן או הבת שיוולד, אמר לה חותנה הרה"ק ר' מאטאלע שם של זכר, שאלה זקנתי ואם אוליד בת, ענה לה חותנו, אז תשלח לי טעלעגראם (שיח זקנים)

תפלת הצדיק

פעם נשאל הרה"ק ר' מרדכי דוב מהארנסטייפל זצוק"ל: במאי עדיף תפלת הצדיקים, שהם מתקבלים ונענים, יותר מתפלת שאר בני אדם כשהם מתפללים בעצמם על צרכיהם, הרי קרא כתיב (תהלים קמ"א, יח) קרוב ה' לכל קוראיו. השיב לו הרה"ק ואמר: באמת בקשתו של אדם לא נדחה לעולם, אבל זהו רק בתנאי שהבקשה הוא מכל הלב והאדם מבקש עליה באמת, אולם רוב בני אדם המתפללים על מבוקשם, אין זה בקשתם האמתית. כן, לדוגמא, אם אדם מתפלל על עשירות, אזי על אף שהוא דחוק מאוד במצבו, מ"מ אין זה בקשה של אמת, כי ברגע שיזדמן לו עת צרה כגון שיטבע בים וכדו', אזי כבר יסיח דעתו מבקשתו הקודם, ושוב לא יתפלל על עשירות, רק ישים כל מאווייו להתפלל שישאר בחיים, נמצא כי בשעת מבחן מתגלה כי תפלתו על עשירות לא היה תפלה של אמת. זהו אצל כל אדם, משא"כ הצדיק שיש לו אהבת ישראל בכל נפשו ובכל מאודו, והוא אוהב את כל ישראל יותר מאשר יאהב האדם את בנו יחידו, אצל צדיק זה כשהוא מתפלל על יהודי שיזכה לעשירות, אזי כוונתו הוא מכל הלב והוא מוכן למסור נפשו עבורו, ואף אם חלילה יזדמן למצב שייטבע בים רח"ל, מ"מ לא יסיח דעתו מלהתפלל עבור כלל ישראל לכל צרכיהם בכלל ובפרט. נמצא אפוא שתפלת הצדיק הוא תפלה של אמת ולכן הוא נענה יותר מכאשר שאר בני אדם המתפללים על עצמם (ילקוט מאורי אור)

מדינת צדיק

בעת שהגיע הידיעה להרה"ק ר' מרדכי דוב מהארנסטייפל זצוק"ל על השריפה הגדולה בעיר הארנסטייפל שכלתה את ביתו ואת ביהמ"ד שלו, ואוצר גדול של ספרים יקרים וכתבי יד, ובתוכם גם כתי"י חיבור עמ"ס כתובות מהרה"ק מבארדיטשוב זצוק"ל, וכת"י חיבור מרבניו על כללי השמות בגיטין, לא היה אז הרה"ק בעירו, והיה לשמע אזנו דאבה נפשו מאד, והיה שרוי בצער גדול על הכתיב יד הקדושים שעלו בלהב האש, אבל תיכף אחר זה פג צערו של הרה"ק, ושאל מאת החסידים: הלא אמרו חז"ל (ברכות נד.) חיוב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, ולמה אין אתם מבקשים ממני שאתן לכם "תיקון" לאחל לחיים כנהוג בעידן חדותא, הלא אם היו באים כעת עם בשרה שהרוחתי ריוח גדול, הלא היו החסידים שמחים מאוד והיו מבקשים ממני תיקון, ואם כן למה אין אתם מבקשים עכשיו. החסידים, בשמעם זאת, אכן בקשו אז שיתן להם הרבי "תיקון" לאיחול לחיים, והרה"ק נתן להם. אחד שהיה שם שאל מן הרה"ק: זה אמת שהרה"ק קיים כעת את החיוב לברך על הרעה, אבל אם היה מגיע בשרה שהרבי הריח ריוח גדול, האם היה גם כן שרוי בצער כמו שהיה עכשיו בתחלה. אז השיב לו הרה"ק: זה שכתוב שחייב לברך על הרעה וכי אין הכוונה שילבע את האסון, דהלא הדין הוא בלע מרור לא יצא (פסחים קטו.); מפני שצריך לטעום המרירות, כי אם מגיע לאדם איזה רעה רח"ל או מן השמים רוצים שיתבונן וילעס מרות האסון ויעורר נפשו, אך אחר היישוב הדעת והתבוננות יראה כי מאתו לא תצא הרעות ואז יקבל באהבה ובשמחה את הרעה כשם שמברך על הטובה, אבל מקודם צריך להרגיש בהמרירות. (ילקוט מאור אור)

כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה' אלהיך בידך ושבת שבו, איתא בספרי ונתנו ה' אלהיך בידך, אם עשית כל האמור בענין סוף שה' אלהיך נותנו בידך, וראוי להתבונן מהו כל האמור בענין.

ואפשר לומר דהנה קרבו ויאתו ימי הרחמים והרצון, ועלנו להתבונן באיזה פנים אנו נגישים ליום הדין הגדול והנורא, הבורא ית"ש צונו יום תרועה יהיה לכם, לקיים מצות תקיעת שופר בראש השנה, וסגולתה הוא תעיר ותריע להכרית כל מריע, לסתום פי מסטינינו ומקטריגינו. אך עלינו לחשוב בנפשנו, הלא כלנו מצפים באמצעות תקיעת שופר לפעול גדולות ונצורות, צרכי עמך ישראל מרוכים הוקקים לישועות ורפואות, כל אחד רוצה לזכות להשפעות טובות ביום זה, יום תרועה יהיה לכם, לכם לכל צרכיכם, שיזכה כל אחד שיתמלא מבוקשו לפני השי"ת, ואיך הוא במציאות שבשר ודם קרוץ מחומר יהיה לו כח על ידי תקיעת השופר להכרית כל מרעין בישין, ולהשפיע לבני ישראל כל צרכיהם.

אולם מצאנו נוחם נפשנו בדברי האמרי נועם (פ' תבא) בפסוק והיה אם שמוע תשמע לקול ה' אלהיך, יש לרמוז על מצות תקיעת שופר, אשר העיקר הוא לבל ידמה האדם בנפשו אשר הקול יוצא מכת הבעל תוקע, רק ידע כי כביכול בעצמו ית"ש הוא המשמיע קול השופר לעורר לבב האדם, והוא בבחינת שכניה מדברת מתוך גרונו. והוא (תהלים מזו ט) ' בקול שופר, אשר כביכול בעצמו הוא בקול השופר. והוא יהיה אם שמו"ע, היינו כאשר יגיע הזמן של מצות שמיעת קול שופר, אז תשמע בקול ה' אלהיך, שתדעו שהוא קול ה' בעצמו היוצא מקול השופר, עכ"ד.

ומעתה כיון שאנו זוכים שהשי"ת כביכול הוא המשמיע קול שופר, הרי פעולתו יתברך גדול מאד לשכן כנסת וחימה, ולהשפיע עלינו בני ישראל די מחסורם אשר יחסר להם, וכמ"ש בתפלת מוסף דראש השנה, שהשי"ת מבין ומאזין מביט ומקשיב לקול תקיעתנו, וצ"ב מלת מביט דאיהו הבטה יש כאן, והל"ל מאזין ומקשיב. אכן הכוונה שהקב"ה מביט בלבבות בני ישראל השבורים, וכולם נסקרים בסקירה אחת, בכדי לראות מי שצריך לישועה הן ישועה בפרטית והן ישועה בכללית, ועל ידי הבטה זו השי"ת יודע ומבין כל צרכינו. ובכן כיון שהקב"ה הוא המשמיע קול השופר, שפיר יש לנו כח גדול להכרית כל מריע, וזה סותם פיות מסטינינו ומקטריגינו.

ועל פי זה פירשתי מה דאיתא במדרש (ויקרא פכ"ט טז) יהודה ברבי נחמן פתח (תהלים מזו ט) עלה אלהים בתרועה ה' בקול שופר וכו' בשנה שישאר נטולין את שופריהן ותוקעין לפני הקב"ה, עומד מכסא הדין ויושב בכסא רחמים דכתיב ה' בקול שופר, ומתמלא עליהם רחמים ומרחם עליהם והופך עליהם מדת הדין לרחמים, אימתי בחדש השביעי. וצריך ביאור איך על ידי תקיעת שופר מתמלא הקב"ה עליו רחמים. ולפי דרכינו יש לפרש עלה אלהים בתרועה ה' בקול שופר, וכדברי האמרי נועם שהקב"ה בעצמו הוא המשמיע קול השופר, והוא מצטרף עם בני ישראל בעת שתוקעין בשופר, וכח תקיעת שופר של כביכול המצווה ית"ש הוא בורא גדול ונשגב ועושה פעולה הראויה, ועל ידי שהקב"ה הבעל הרחמים תוקע הוא עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים, ומתמלא עליהם רחמים ומרחם עליהם.

ובדרך זה יש לפרש גם מה דאיתא שם במדרש (ויקרא פכ"ט ט"ז) א"ר אישיה כתיב (תהלים מזו ט) אשרי העם יודעי תרועה, וכי אין אומנות העולם יודעים להרע, כמה קרנות יש להן כמה בוקינות יש להם כמה סלפירגסי יש להם, ואמרת אשרי העם יודעי תרועה, אלא שהן מוכיזין לפתות את בוראן בתרועה, וצ"ב במה יכולים בני ישראל לפתות את בוראן יותר מן שאר האומות. אמנם לפי האמור "ל דהנה אמרו חז"ל (סוטה ט) כל אדם שיש בו גסות הרוח אמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור בעולם, ובכן בכדי שיזכו לבחינת ה' בקול שופר, שהקב"ה יהיה שם עם

דברות קודש

מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ס"ג פרשת תצא שנת תשס"ח לפ"ק

נתפרסם ע"י ועד להוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

התוקע ויצטרף עם תקיעתו שיפעול פעולה הראויה, צריכים להתנהג במדת ענוה ושפלות, דרך על ידי זה זוכים להשראת השכינה, וזוכים לבחינת ה' בקול שופר, שהקב"ה מצרף עם תקיעתו. ועל כן דוקא בני ישראל שהם ענוים ושפלי רוח כמבואר בגמרא (תולין טז), הם זוכים להשראת השכינה שיהיה ה' בקול שופר ועל כן הם יודעים לרצות את בוראם בתרועה, מה שאין כן אומות העולם שהם בעלי גאה אינם יכולים לזכות לבחינתו זה, ועל כן אינם יכולים לרצות את בוראם בתרועה. ולזה דרש המדרש אשרי העם יודעי תרועה, שיכולים לפתות את בוראם בתרועה, המורה על לב נשבר, דבני ישראל אשר לבבם נשבר תמיד לשברים, הם זוכים לבחינת ה' בקול שופר, שהקב"ה מצטרף עם תקיעתו להכרית כל המריע, ועל ידי זה אנו מרצים את בוראינו בתרועה.

וזה שאמר כי תצא למלחמה על אויבך, ותרנומו ארי תפוק לאנחא קרבא, וכתבו בספרים תפוק בגימטריא שופ"ר, והוא רמז על תקיעת שופר בראש השנה, בשבעה שתוקעים בשופר יוצאים למלחמה על אויבך, דא יצר הרע דאיהו שנאיה דבר נש (והוה חדש בפרשתן דף טז), ומבואר בגמרא (ראש השנה טז) דתכלית תקיעת שופר הוא כדי לעררב השטן שהוא השונא האמיתי של האדם, ולזה דרש הספרי אם תעשה כל האמור בענין, רמז על מה שמבואר בסוף פרשה זו ענין מחיית עמלק, אשר מבואר בספרי קודש דעמלק בא בכדי להכניס מדת הגאווה אצל בני ישראל, ועמל"ק בגימטריא ר"ם. והוא מצות מחיית עמלק להתבדל ממתת הגאווה המגונה ולהתדבק במדת ענוה. ואם תעשו כל האמור בענין להתנהג תמיד בענוה ושפלות הרוח, סוף יזכו שיהיה נתנו ה' אלקיך בידך, שהקב"ה בעצמו יתנו לידך, והוא על ידי שהקב"ה מצרף עצמו לתקיעת שופר שלנו דעל ידי זה אנו מי שיקטרג עלינו, ועל כן ושבת שבו, היינו שבו של הקב"ה, כי יזכו לזה בעזרתו יתברך שמו, ועל ידי זה יזכו להשפעות טובות ישועות ורפואות בני חיי ומוזני רוויחי ישועות בפרטיות ובכלליות.

ב

עוד יתבאר כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה' אלהיך בידך. וגם לפרש מה שכתב א"ז זללה"ה בייטב פנים (שירת רודי אות ז) אלול ראשי תיבות (דברים טז) נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ. והשל"ה הקדוש כתב (מס' ראש השנה פרק נ"ב מצוה) אלול ראשי תיבות (שיר השירים א) אני לדודי רודי לי.

ויתבאר על פי מה שהביא א"ז זללה"ה בייטב פנים (אבני זכרון אות יא) ששמע ממר"ז הישמח משה זללה"ה כי בעת נסעו לקבל פני רבינו הקדוש מלובלין זללה"ה התפלל אל ה' במחשבה צפונה בלב, אגא ה' הושיעה נא בעת בואי אל הצדיק יוריני דרך האמת, שהרי אמרו חכמים (שבת ק"ד) הבא לטהר מסייעין אותו, לא אמרו מסייעין לשון יחיד רק מסייעין לשון רבים, משמע הכל מסייעין, אם כן גם הצדיק מסייע אותי, וכאשר בא אל ביתו נאווה קודש, ויתכף פתח הרה"ק מלובלין להורות לו דרכי החסידות, וסיים ואמר ברוח קדשו הלא אמרו חז"ל הבא לטהר מסייעין אותו, לא אמרו מסייעי כי אם מסייעין, משמע הכל מסייעין, אם כן גם אני צריך לסייע, עכ"ד.

ועל פי זה ביאר כ"ק מרן דו"ז זללה"ה בדברי יואל (הושענא רבה עמוד שט"ז) מה דמפרש ואילו בסוף מס' סוטה גודל שפלות הדור בעיקבתא דמשיחא איך שיהיה פני הדור, ומסיים ועל מי יש לנו להשען על אבינו שבשמים, ולכאורה קשה דמשמעות הדברים יגיד דרך במצב השפלות הגדול ההוא אין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים, והוא תמוה דכי בזמנים אחרים כשלא היה מצב הדור שפל כל כך היה לנו על מי לסמוך מבלעדי אבינו שבשמים. אך ביאור הענין דחז"ל התבאר בזה ברוח קדשם שיבואו ימים אשר לא יהיו עוד לישראל צדיקי אמת להנהיג דורם לסייע לישראל לטהר לבם ולקרוב אל דרך האמת, ולא נותר לנו שום מסייעין כי אם אבינו שבשמים בלבד, ואין לנו שום עצה אחרת אלא להשען על אבינו שבשמים שהוא יסייענו ויושיענו, כי לא יטוש ה' את עמו בעבור שמו הגדול, עכ"ד.

ובדברי יואל (יום כיפור עמוד ש"ט) פ' בזה המשנה סוף מס' יומא, אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים, וצ"ב כפל הלשון לפני מי אתם מטהרין ומי מטהר אתכם. אך ביאור הענין כי בכל הדורות היו תמיד מי שסייע את בני ישראל, שהבוכ"ע שלח לעולם הזה צדיקים אמיתיים קדושי עליונים שהיה להם כח מלמעלה לטהר את לבבות ישראל, אמנם ב' יפול ורחינו ח"ו כהיום שאין לנו כלום, כי תדעו שערדין יש מי שמטהר אתכם והוא אביכם שבשמים, ולזה אמר ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים, שערדין יש לנו אבינו שבשמים והוא יטהר אותנו שנוכה לצאת מהשפלות הזאת, ועל כן כפל לומר ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים, עכ"ד.

ובדבר זה יש לנו להתחזק בדרא בתראה הדין, כי הן אמת שבימים מקדם היו לנו צדיקים קדושים שהיו מעוררים ומכבדים לבבות בני ישראל לתשובה במשך חודש אלול, ועל ידי זה היו יכולים להתכונן להימים הנוראים וליקיים מצות תקיעת שופר בתשובה, מכל מקום גם היום אשר בעוה"ז חסרנו כל אלה אל יפול לב האדם בקרבו, כי הקב"ה הוא נצחי, וכל הבא לטהר הקב"ה בעצמו מסייע, וידוע מה שכתב החתם סופר בצוואתו יש לנו אב זקן לא נשנתה ולא ישנתה, גם בדורות הקודמים היו צריכים לסיוע של הקב"ה, והצדיקים היו מסייעים עמו, ועכשיו שאין לנו צדיקים הקב"ה בעצמו יכול לסייע אותנו כי הוא כל יכול.

ובזה יתבאר הרמז על חודש אלול ראשי תיבות נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ, דהנה רש"י"ל כתב (מכרבי י"א) כל אנשים שבמקרא לשון חשיבות. והרמז כאן על ימים מקדם כאשר היו לנו צדיקים וקדושים, שאז זכינו לבחינתו זו של נשלחה אנשים לפנינו, ע"ד שפי' בטורי זהב (סימן תקפ"ח סק"ו) הכתוב (תהלים צ"ח) בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה', כלומר קודם תרועת המלך ה', עיי"ש. שהיו צדיקים אשר בחודש אלול היו מעוררים את בני ישראל לתשובה בחודש אלול, והיו מסייעין את בני ישראל לפני בא יום ה' הגדול והנורא, ובבא יום ראש השנה זכו ליכנס בתשובה ומעש"ט מוזכר ומטהר. בעוה"ז הם הלכו למנוחות ועזבו אותנו במעמד אשר אין מי שיעורר אותנו, אין לנו אנשים לפנינו שסייעו אותנו לתשובה, אך מכל מקום עוד נשאר לנו הרמז בחודש אלול, אני לדודי רודי לי, דהקב"ה לא אבדנו, והבא לטהר הקב"ה בעצמו מסייע אותו לטהר ולהתקדש באיזה מצב שהוא, השי"ת הוא כל יכול ואינו צריך לסיוע הזולת, והוא מערה רוח טהרה ממרום לטהר אותנו.

ובזה יתבאר הכתוב כי תצא למלחמה על אויבך, וכתב בזהוה חדש בפרשתן (דף טז) על אויבך דא יצר הרע, דאיהו שנאיה דבר נש, כאמרם ז"ל (סוכה נב) שלמה קראו שונא. בכל השנה ובפרט בחודש אלול היצ"ר עושה כל טעדיקי בעולם לעכב את בני ישראל מן התשובה, וכתב בצב"י לצדיק (אלול מאמר ב אות א) תצ"א למלחמה ע"ל אויבך, בגימטריא הנותן ב"ם דר"ך (שטייה נג טו), וכתב האריז"ל בסידורו שהוא רמז על חודש

